

Jordbruksverket

jordbruksverket@jordbruksverket.se

Dnr 4.7.21-1335/14

Yttrande

Inbjudan att lämna synpunkter på konsekvensutredning och förslag till ny EU-förordning om ekologisk produktion.

Hushållningssällskapens Förbund har beretts möjlighet att yttra sig över Jordbruksverkets inbjudan att lämna synpunkter på konsekvensutredning och förslag till ny EU-förordning om ekologisk produktion. Yttrandet har skrivits av växtodlingsrådgivarna Per Ståhl, Sofia Kämpe och Lina Ulff Delprato.

Vi har valt att endast kommentera och ge synpunkter på delar av förordningsförslaget och har inte gått igenom övriga delar. Det innebär alltså inte att vi medtycker i alla andra punkter.

Vi förstår syftet med att ta bort möjligheten för enskilda länder att ge dispenser men anser att det istället bör finnas med regionala regelskillnader beroende av t.ex. klimat och regelanpassningar för de arter som är små på marknaden.

Kapitel III, Produktionsregler, allmänna produktionsregler

Artikel 7

1a. När det gäller att hela företaget ska drivas i enlighet med kraven för ekologisk produktion är det viktigt att se till att ha en ordentlig omställningsperiod. Vid utökningar med ny areal eller då en fastighet ska läggas om bör man få en rimlig tid på sig innan hela företaget måste vara omlagt. En snabb omläggning riskerar att ge problem på sikt.

Artikel 10

Bilaga II, del I, Regler för växtproduktion

1.4.1. Punkten är svårtolkad och måste skrivas tydligare. Det är svårt att veta hur regeln faller ut för olika grödor men den ger två stora problem. Det ena, och största, är att det blir mycket svårt att få fram förökningsmaterial för de små grödgrupperna. Det andra är att förändringstakten blir mycket långsam. Det blir en mycket längre process att få fram nya sorter som har bättre motståndskraft mot t.ex. växtsjukdomar som rost. Dessutom kommer utsädet bli betydligt dyrare och man kommer att använda mer eget utsäde. Specifikt innebär förslaget t ex:

- Idag har man svårt att få fram tillräckliga volymer av t ex rödklöver. Variationen i avkastning mellan åren innebär ett av problemen, enstaka år kan man stå helt utan. Det kan på sikt lösas genom att lagerföringen ökar hos utsädesföretagen vilket kommer att höja priset på vallfrö.
- En del fröer finns det idag ingen ekologisk produktion av, t.ex. ängsgröe, vicker och lusern men även en mängd andra örter. Detta är mycket små volymer vilket gör det tveksamt att utsädesföretagen kommer att vilja satsa på en ekologisk utsädesproduktion till acceptabelt pris. Det innebär att anpassningsförmågan och mångfalden i ekologisk vallproduktion kommer att vara sämre än i konventionell. Det gör att man i lägre grad kan anpassa sin växtodling till platsen och behovet vilket ger försämrad möjlighet att klara systembaserad bekämpning av ogräs och skadegörare. Utfallet går därmed på tvärs med en av huvudmålformuleringarna för ekologisk produktion.

- För frukt och bär blir problemen ännu mer uttalade och endast de riktigt stora grödorna som äpplen och jordgubbar har en möjlighet. Kostnaderna för förökningsmaterial blir mycket fördyrande och gör det mycket svårt att satsa på de mindre kulturerna, d v s allt annat än äpplen och jordgubbar.
- Potatisutsäde med bra kvalitet blir betydligt svårare att tillgå och sortutbudet lär bli betydligt mindre vilket inte gynnar långsiktig ekologisk produktion.
- Utsäde kommer allmänt att bli betydligt dyrare eftersom det är svårare att få fram en jämn produktion av ekologiskt utsäde. Hittills har man kunnat kompensera för lägre volymer av utsäde på grund av sjukdomsutbrott eller problem med ogräs i utsädesodlingarna genom att, då det tar slut, kan den sista delen ersättas med konventionellt producerat utsäde. Med det nya förslaget kan det bara lösas på tre sätt. Ett alternativ är att lagerhållningen ökar hos utsädesföretagen vilket ger höjda priser. Ett annat alternativ är att man får välja en annan gröda när den man planerat för tar slut, vilket krockar med målsättningen att genom anpassad växtodling kunna systematiskt motarbeta ogräs och skadegörare. Det tredje alternativet är att fler använder eget utsäde vilket ökar sjukdomsnivåerna i odlingarna vilket ger sämre lönsamhet genom sämre grobarhet och sundhet vilket ger lägre avkastning och mer ogräs och en sämre produkt genom högre sjukdomsförekomst på avsaluspannmålen/fodret.
- Flexibiliteten i valet av spannmålssorter minskar genom att det tar längre tid att få fram volymer av nya sorter. Det gör att man har kraftigt försämrad beredskap om nya sjukdomar bryter igenom hos någon sort t.ex. på det sätt man har sett rosten göra.
- I grödor som t ex malkorn där förädlingsledet ofta vill ha specifika sorter får man en känsligare situation för sjukdomar och liknande men även i tillgång på utsäde. Även här kommer det att krävas ökad lagerhållning vilket ger högre priser.

För att säkra svensk odling av frukt, bär, potatis och vallfrö samt regionsspecifika sorter, av t.ex. korn för Norrland, krävs att det utverkas undantag/dispenser även fortsättningsvis. Ett eventuellt tillämpande av regeln kräver dels att övergångsperiod tillämpas enligt artikel 40 (se synpunkter nedan) och dels att regeln utvärderas och kanske omarbetas före utgången av 2021.

Del II Produktionsregler för animalieproduktion.

Bilaga II, del II, Produktionsregler för animalieproduktion.

1.3.1. Liksom för växtodlingen ger den här regeln större påverkan ju mindre djurkategori eller ras det gäller. Den är mycket olycklig för framför allt mindre raser av fjäderfä, svin och får, samt för mindre raser av nötkreatur (men som inte hotas att försvinna från djurhållningen).

1.4.3.1. Det är viktigt att det finns oförändrade möjligheter att använda foder från mark under omställning och att omställningen inte görs svårare och dyrare. En minskning av andelen godkänt karensårsfoder kan ge negativa effekter.

1.7.9. Djuren får inte stympas. Detta kan innebära att avhorning av nötkreatur inte är tillåtet. Allmänt är behornade djur en onödig arbetsmiljörisk och dessutom ett djurskyddsproblem eftersom det även innebär betydligt större risker för skador inom djurgrupperna. Inom de flesta raser finns alternativ med avelsdjur utan horn vilket regel 1.3.3. d också anger att man ska använda. Men sådana förändringar tar lång tid.

Det kräver en mycket lång övergångsperiod så att de besättningar som fortfarande har behornade djur hinner genom avel välja lägga in hornlösa fäder och på sikt förändra sin besättning. Att ha en blandning av behornade och ohornade djur är mycket olämpligt för djurgruppernas fysiska och psykiska välmående vilket kräver avhorning under omställningen. Att kräva att man byter ut sin besättning är orimligt både företagsmässigt och praktiskt med tanke på att endast inköp av ekologiska djur är tillåtet.

Allmänt innebär regeln även att man går miste om alla de avelsframsteg som görs i behornade besättningar. På sikt kan det innebära att ekologisk produktion tappar gentemot konventionell i det genetiska materialet på grund av att populationen (ekologiska djur och hornlösa konventionella) är avsevärt mindre.

2.1.2.Utfodring. Det skärpta kravet på 90 % istället för 60 % foder från den egna gården i framförallt mjölkproduktionen är väldigt mycket. Det kan göra det omöjligt för mjölkproduktion i vissa bygder. I skogs- och mellanbygden är arealbristen ofta stor och mjölkproduktionen mycket betydelsefull. Kvarstår 90 % självförsörjningsgrad leder det troligen till en ökad beskogning i dessa trakter, då mindre gårdar finns kvar tack vare en omläggning till ekologisk produktion men får svårt att klara detta krav. Frågetecken är också vad som räknas som "inom regionen".

För grisar och fjäderfä är det viktigt med en ordentlig övergångsperiod.

Artikel 40 Övergångsåtgärder rörande ursprunget

Det här är en mycket viktig paragraf där Sverige behöver göra sitt yttersta för att skydda våra små grödgrupper och våra små djurraser genom kloka övergångsregler/dispenser/undantag. Ett eventuellt tillämpande av övergångsperioder bör följas av att ursprungsreglerna utvärderas och kan omarbetas före utgången av 2021.

Grundregeln med ekologiskt utsäde är logisk men effekten av den motverkar andra viktiga grundregler för ekologisk odling. Framför allt genom att den gör det svårt att arbeta effektivt med biologiska förebyggande åtgärder mot ogräs, växtsjukdomar och insekter. Odlad mångfald som sådan borde vara en grundläggande princip för ekologisk produktion.

På motsvarande sätt som för växtodlingen är det nödvändigt att skydda tillgången på djur för de små djurgrupperna. För fjäderfä och svin blir situationen särskilt omöjlig men även många av fårraserna och de små nötköttsraserna behöver skyddas genom kloka övergångsregler/dispenser/undantag.

Artikel 45 Ikraftträdande och tillämpning

Skulle beslutsprocessen dra ut på tiden är 6 månader alltför kort som minsta tid mellan ikraftträdande och tillämpning i synnerhet för vissa av reglerna som utsäde, enbart ekologiska djur och avhorning.

Stockholm 2014-05-08

Jesper Broberg
Förbundsdirektör
Hushållningssällskapens Förbund